

SCI-CONF.COM.UA

**SCIENCE AND SOCIETY:
MODERN TRENDS
IN A CHANGING WORLD**

**PROCEEDINGS OF V INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
APRIL 15-17, 2024**

**VIENNA
2024**

SCIENCE AND SOCIETY: MODERN TRENDS IN A CHANGING WORLD

Proceedings of V International Scientific and Practical Conference

Vienna, Austria

15-17 April 2024

Vienna, Austria

2024

UDC 001.1

The 5th International scientific and practical conference “Science and society: modern trends in a changing world” (April 15-17, 2024) MDPC Publishing, Vienna, Austria. 2024. 492 p.

ISBN 978-3-954754-01-4

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Science and society: modern trends in a changing world. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Vienna, Austria. 2024. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-science-and-society-modern-trends-in-a-changing-world-15-17-04-2024-viden-avstriya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: vienna@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2024 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2024 MDPC Publishing ®

©2024 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES

1. *Притуляк Р. М., Яюк В. В., Мельничук А. Л., Якубов В. А.* 12
МІКРОБІОТА РИЗОСФЕРИ СОНЯШНИКА ЗА ДІЇ ГЕРБІЦИДУ І РЕГУЛЯТОРА РОСТУ РОСЛИН

BIOLOGICAL SCIENCES

2. *Зубцова І. В., Череповська А. І., Ващенко Є. О.* 17
ФЛОРИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЛОРИ ЗАПЛАВИ РІЧКИ ГРУНЬ (У МЕЖАХ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ)
3. *Романова Е. Е., Курбатова І. М., Захаренко М. О., Поляковський В. М.* 21
ВПЛИВ 19-НОРТЕСТОСТЕРОНУ ЗА РІЗНОЇ КОНЦЕНТРАЦІЇ У ВОДІ ТА ЕКСПОЗИЦІЇ РИБ НА ПЕРЕКИСНЕ ОКИСНЕННЯ ЛІПІДІВ І АКТИВНІСТЬ ЕНЗИМІВ В ГЕПАТОПАНКРЕАСІ

MEDICAL SCIENCES

4. *Azimov S. U., Usmanova D. D.* 26
ASSESSMENT OF LABORATORY INDICATORS OF THE LIPID SPECTRUM AS DIAGNOSTIC MARKERS OF THE DEVELOPMENT OF VITREOUS DESTRUCTION
5. *Melekhovets O. K., Asiri Sultan Zuhair Ali, Lobatyuk M. I.* 29
ASSESSMENT OF THE QUALITY OF LIFE OF WOMEN WITH COUPEROSIS
6. *Nesterovska H., Kordonska L.* 32
FEATURES OF ASTHENIC SYNDROME IN CHRONIC SOMATIC DISEASES IN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL ACTIVITY
7. *Pomazanov D. O., Bobro L. M.* 34
PALLIATIVE CARE FOR ONCOLOGICAL PATIENTS IN THE TERMINAL STAGE
8. *Yanishen I. V., Lobanov A. I., Andrienko K. Yu., Pogorila A. V., Fedotova O. L., Siveruk D. V.* 38
COMPARATIVE EVALUATION OF THE RESULTS OF ORTHOPEDIC TREATMENT WITH SOLID CAST POSTS IN CASE OF TOTAL CROWN DEFECT OF THE TOOTH
9. *Гаврилов А. Ю., Путненко І. О., Мамедов Азер Гейдар Огли, Тінчуріна С. Р.* 41
АНАТОМІЧНІ, ГІСТОЛОГІЧНІ ТА МОЛЕКУЛЯРНІ ОСНОВИ РІЗНИЦІ МІЖ ПРАВОБІЧНИМ ТА ЛІВОБІЧНИМ КОЛОРЕКТАЛЬНИМ РАКОМ, СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА НОЗОЛОГІЮ

10. *Гайструк Н. А., Лотоцька І. А., Бабалик Б. О., 47*
Виноградська Ю. В.
У ФОКУСІ ФАКТИ КАТАСТРОФІЧНИХ НАСЛІДКІВ
ЛІКУВАННЯ ЖІНКИ
11. *Гайструк Н. А., Шніп В. В., Чорновіл Я. А., Іваненко В. В., 55*
Виноградська Ю. В.
У ФОКУСІ КЛІМАКС І МОЗОК
12. *Гайструк Н. А., Фещенко Д. І., Кириченко Е. Р., 62*
Виноградська Ю. В.
КЛІМАКС І СЕРЦЕ
13. *Данилюк М. Б. 69*
ОЦІНКА ХІРУРГІЧНОГО ЛІКУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ ПОХИЛОГО
ТА СТАРЕЧОГО ВІКУ З ПЕРФОРАЦІЄЮ ВИРАЗКИ
ГАСТРОДУОДЕНАЛЬНОЇ ЗОНИ
14. *Миронюк І. С., Слабкий Г. О., Черничко І. І. 71*
ІНФОРМОВАНІСТЬ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ПРО ПРОБЛЕМУ АНТИБІОТИКОРЕЗИСТЕНТНОСТІ
15. *Павлова О. О., Дігтяр А. Є., Луценко І. В., Меркулова Є. О. 77*
СТРЕС-АСОЦІЙОВАНІ ЗМІНИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ
ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
ПОВ'ЯЗАНИХ З ВІЙНОЮ В УКРАЇНІ
16. *Прийма С. О., Юсипчук У. В., Мергель Т. В., Середюк Н. М. 81*
МЕДИЧНА ЗАГАДКА: MINOSA – ЦЕ ДІАГНОЗ ЧИ СИНДРОМ?
17. *Слабкий Г. О., Курта В. В., Дідок Л. В. 83*
ВПЛИВ ВІЙНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ДЕЯКІ
ПОКАЗНИКИ ВАКЦИНАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

CHEMICAL SCIENCES

18. *Kozub P., Yilmaz N., Deineko Z., Kozub S. 89*
USING THE VECTOR APPROACH FOR PROBLEMS OF
CHEMICAL STOICHIOMETRY
19. *Миндюк В. Я., Грицуляк Г. М. 97*
ХІМІЯ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ
20. *Ткач В. В., Кушнір М. В., Понич Л. І., Петрусяк Т. В. 100*
ЧОТИРИ КОМБІНОВАНІ ХІМІКО-МАТЕМАТИЧНІ ЗАВДАННЯ
В БРАЗИЛЬСЬКОМУ СТИЛІ НА ТЕМУ НІМЕЦЬКОЇ НАРОДНОЇ
ПІСНІ

TECHNICAL SCIENCES

21. *Bezvesilna O., Kirichuk Yu., Tolochko T. 106*
STATEMENT OF THE PROBLEM IN A GENERAL FORM AND
ITS RELEVANCE
22. *Ionane N., Kashuba N. 113*
SKILLS IMPORTANT TO SUCCEED IN SOFTWARE
ENGINEERING

23.	<i>Tron Yu., Znakharuk O.</i>	119
	THE PROBLEM OF CYBER SECURITY IN THE AGE OF DIGITAL TRANSFORMATION	
24.	<i>Voskoboinick V., Makhammedov Z., Voskoboinyk O., Masiuk S., Voskobiinyk A.</i>	124
	VELOCITY AND PRESSURE FIELDS NEAR A FLEXIBLE JET-DIRECTING SCREEN	
25.	<i>Zhurylo S. V.</i>	132
	APPLICATION OF COMPUTER GRAPHICS IN LESSONS ON THE THEORY OF MECHANISMS AND MANISHES	
26.	<i>Амонс О.</i>	136
	ІЄРАРХІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАПИСІВ В ЖУРНАЛАХ ЛОГУВАННЯ В ДЕСКТОПНИХ ЗАСТОСУНКАХ	
27.	<i>Ахрамович В. М., Ахрамович В. В., Іванкін В. А., Стефарук О. Р.</i>	141
	ВИЯВЛЕННЯ ЧОРНИХ ДІР В МЕРЕЖІ MANET	
28.	<i>Воробйов Л. Й., Декуша Л. В.</i>	147
	БАГАТОКАНАЛЬНІ ПІРАНОМЕТРИ СЕРІЇ СР	
29.	<i>Герасимова С. С., Шафроненко А. Ю.</i>	151
	РОЗРОБКА ЗАСТОСУНКУ ДЛЯ ОНЛАЙН РОЗПІЗНАВАННЯ ОБЛИЧ У ВІДЕОПОТОЦІ	
30.	<i>Романюк О. Д., Романюк Я. О., Бережний Р. К.</i>	154
	АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОПТИМІЗАЦІЇ КІНЕТОСТАТИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ МАШИННОГО АГРЕГАТУ НА БАЗІ ДИНАМІЧНОЇ МОДЕЛІ	
31.	<i>Сорокін В. В., Смеляков К. С.</i>	158
	ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ТА АЛГОРИТМІВ РОБОТИ З ПОВНОТЕКСТОВИМИ ІНДЕКСАМИ	
32.	<i>Шмельов О. Б., Афанасьєва І. В.</i>	162
	ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ТА АЛГОРИТМІВ РОБОТИ З ПОВНОТЕКСТОВИМИ ІНДЕКСАМИ	

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

33.	<i>Зима А. С.</i>	166
	ПРО ЗВ'ЯЗОК МІЖ ЦЕНТРОМ ТА ПОХІДНИМ ІДЕАЛОМ 4-АЛГЕБР ЛЕЙБНІЦА	
34.	<i>Калайда О. Ф.</i>	173
	ПОБУДОВА КВАДРАТУРНИХ ФОРМУЛ ЗА ДОПОМОГОЮ МНОГОЧЛЕНІВ ТЕЙЛЮРА	
35.	<i>Козак Д. Т.</i>	175
	ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ВІДНОШЕННЯ ПОДІЛЬНОСТІ	

GEOGRAPHICAL SCIENCES

36. *Кривоберець М. М., Пилипчук Н. О.* 180
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ТУРИЗМУ
В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

GEOLOGICAL AND MINERALOGICAL SCIENCES

37. *Бууневич І. В.* 186
ENHANCEMENT OF BIOGENIC MICRO-RELIEF ON SIDE-LIT
IMAGES: EOCENE BIRD TRACES (UTAH, USA)

ARCHITECTURE

38. *Rasulova Z.* 191
UNVEILING THE ORNATE LEGACY: EXPLORING THE
INFLUENCE OF ALBANIAN MONUMENTAL CHRISTIANITY ON
MEDIEVAL AZERBAIJANI ARCHITECTURE
39. *Кашуба О. М., Дика В. В.* 197
АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ТОРГОВО-РОЗВАЖАЛЬНИХ
ЦЕНТРІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ
40. *Толстая О. В.* 202
ПРОЕКТУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ: СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ ТА НОРМАТИВНІ ВИМОГИ В
УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ
41. *Шуляр В. О., Гомон О. О.* 206
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ
СПОРТИВНИХ КОМПЛЕКСІВ
42. *Якубовський В. Б., Ілик Н. О.* 210
ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ ІНТЕГРОВАНІХ МЕДИЧНИХ
ЦЕНТРІВ В УМОВАХ ВІЙНИ
43. *Якубовський В. Б., Полеся М. О.* 216
ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРУ АВТОСТОЯНОК НА ПОКРІВЛЯХ
ГРОМАДСЬКИХ БУДІВЕЛЬ УКРАЇНИ

PEDAGOGICAL SCIENCES

44. *Базелюк В. Г., Курінна А. А.* 220
УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА КЕРІВНИКА ЯК ЧИННИК
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
45. *Білецький В. С., Онкович Г. В.* 229
КІНОДИДАКТИКА; ВІДЕОМАТЕРІАЛИ ПРО ТРАНСПОРТ
НАФТИ І ГАЗУ У СТАНОВЛЕННІ ФАХОВОЇ
МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ СПЕЦІАЛІСТА З НАФТОГАЗОВОЇ
ІНЖЕНЕРІЇ

46.	<i>Ніколенко Л. М., Кутіна К. К.</i>	242
	ОГЛЯД МЕТОДІВ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ	
47.	<i>Ніколенко Л. М., Цурікова Н. І.</i>	248
	ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ ТЕОРІЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ ВИНАХІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	
48.	<i>Тішкіна І. А.</i>	255
	ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖІО ТА МУЗИЧНОЇ ГРАМОТИ	
PSYCHOLOGICAL SCIENCES		
49.	<i>Баришевська К. С., Коняєва Л. Д.</i>	260
	ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	
50.	<i>Бахур Х. В., Коняєва Л. Д.</i>	267
	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	
51.	<i>Габелкова О. Є.</i>	275
	ОСОБИСТІСНІ ОСОБЛИВОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ, ЩО МАЄ ЗАЙВУ МАСУ ТІЛА	
52.	<i>Жуков О. В., Коняєва Л. Д.</i>	280
	ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ МЕНЕДЖЕРІВ З УПРАВЛІННЯ НЕРУХОМІСТЮ	
53.	<i>Лисенкова І. П., Подима В. В.</i>	287
	ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У НАВЧАННІ	
54.	<i>Федосова Л. О., Хвищук К. Ю.</i>	294
	НЕМАТЕРІАЛЬНА МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ	
SOCIOLOGICAL SCIENCES		
55.	<i>Бойченко І. С.</i>	297
	ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ МОЛОДИХ СІМЕЙ В ДЕРЖАВНІЙ СІМЕЙНІЙ ПОЛІТИЦІ	
56.	<i>Сидора В. П., Мусієнко Н. О., Нестреляєв К. О., Шабло Ю. В.</i>	304
	ПОСМІШКА ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	
JOURNALISM		
57.	<i>Сергієнко К. А., Антонова О. В.</i>	308
	СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ Й УРАХУВАННЯ АКТУАЛЬНИХ ТРЕНДІВ ПРИ РОЗРОБЛЕННІ КОМУНІКАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ БРЕНДУ СИРУ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОГО БРЕНДУ «КОМО»)	

ART

58. *Волченко Д. О.* 314
ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА ТА
ТЕХНОЛОГІЙ

HISTORICAL SCIENCES

59. *Волканова С. Г., Тодорова Я. І.* 318
ІСТОРІЯ БУДІВНИЦТВА ТА ДІЯЛЬНОСТІ СВЯТО –
ГЕОРГІЇВСЬКОЇ ЦЕРКВИ У СЕЛІ ДЕЛЪЖИЛЕР (ДМИТРІВКА)
60. *Дацків І. Б., Гродський С. В.* 325
МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР УКРАЇНСЬКО-АВСТРІЙСЬКИХ
ВІДНОСИН НАПРИКІНЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.
61. *Коржов Є. І.* 331
ІСТОРИЧНИЙ ОПИС ЕТАПІВ ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ТИЛГУЛЬСЬКОГО ЛИМАНУ
62. *Ярошук І. В., Тітова О. В., Шановалова Б. Є.* 338
ЗБЕРЕЖЕННЯ, ЗАХИСТ ТА РЕКОНСТРУКЦІЯ ІСТОРИЧНИХ
ПАМ'ЯТОК НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ (ПРОБЛЕМАТИКА
СЬОГОДЕННЯ)

PHILOLOGICAL SCIENCES

63. *Badan A., Shevchenko V.* 346
DER LINGUISTISCHE STATUS VON ILLOKUTIONÄREN
INDIKATOREN
64. *Drebet V. V.* 349
MONOSEMIC COMPONENT-DOMINANT IN THE OCCASIONAL
NOUN FORMAT AND SENTENCE STRUCTURE OF THE
GERMAN-LANGUAGE PRESS: SYNERGETIC DIMENSION OF
EFFORT MINIMIZATION
65. *Shefiyeva G.* 356
CONTENT-BASED INSTRUCTION
66. *Shkvorchenko N.* 362
NEOLOGISMS IN THE ENGLISH-LANGUAGE ADVERTISING
DISCOURSE
67. *Гришук І. А., Коробова І. О.* 368
ДІАЛОГ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ ТА
УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК
68. *Поліщук Л. П., Дуб Д. Р.* 375
CHALLENGES AND STRATEGIES IN POLITICAL TRANSLATION -
NAVIGATING CULTURAL DIFFERENCES AND LINGUISTIC
COMPLEXITY
69. *Терещук І. В.* 379
НЕОЛОГІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЕКСИКИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ
СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

ECONOMIC SCIENCES

70. *Zdir O. A., Smutok V. I.* 383
FOOD SUPPLY AND PRODUCTION PROCESSES ACCORDING
TO NATO STANDARDS
71. *Бойко Р. В.* 385
ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В
УМОВАХ ВІЙНИ
72. *Дорошенко В. М.* 389
РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА ПІД ВПЛИВОМ ПРОЦЕСІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
73. *Костенко Ю. О., Негаєва Г. В.* 394
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПОДАТКОВОЮ ПОЛІТИКОЮ ТА
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ НЕРІВНІСТЮ
74. *Лук'яненко Л. І., Павловський Д. С.* 400
ОБЛІК КРИПТОВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ У ГЛОБАЛЬНОМУ
ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ
75. *Міщенко В. В.* 405
СТІЙКІСТЬ ТА РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ В ЕКОНОМІЧНИХ
СИСТЕМАХ
76. *Олійник Л. В., Ткачук А. В.* 412
СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

LEGAL SCIENCES

77. *Білаш С. В.* 417
ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ
УКРАЇНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ
78. *Бовнегра І. В.* 422
ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ТА БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВЧОГО
СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ
79. *Галушневська К. О., Савенко В. П.* 428
ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СПОСІБ ВПЛИВУ НА
ДЕТЕРМІНАЦІЮ ЗЛОЧИННОСТІ
80. *Глян Т. Д., Савенко В. П.* 432
ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ
81. *Іськів І. З.* 437
КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В
УКРАЇНІ
82. *Коваленко І. А., Буняк К. С.* 444
ДОГОВІР ПОСТАВКИ: ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ І ПОРЯДОК
УКЛАДЕННЯ

83.	Кравцова Є. О. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ВОЛОНТЕРА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	450
84.	Красногор О. ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НОТАРІУСА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	455
85.	Максименко С. О., Бабікова О. С. ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОНТРАБАНДУ ТОВАРІВ	460
86.	Мартищенко С. Л., Панчишин Р. І. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВАХ	466
87.	Мізіна І. В. ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	471
88.	Рябко Є. О. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	477
89.	Сушицька Н. В., Бадилевич Т. М. ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	482
90.	Черних Т. О., Пустовий О. О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ВІКТИМІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ЧЕРЕЗ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ	488

СТРЕС-АСОЦІЙОВАНІ ЗМІНИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПОВ'ЯЗАНИХ З ВІЙНОЮ В УКРАЇНІ

Павлова Олена Олексіївна,
д.м.н., професор
Дігтяр Аліна Євгенівна,
Луценко Ірина Володимирівна,
Меркулова Єлизавета Олександрівна,
студенти III медичного факультету
Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна

Вступ. Порушення функцій шлунково-кишкового тракту (ШКТ) зокрема диспепсія є загальним стрес-асоційованим явищем у людей, незалежно від віку та статі. Її прояви стосуються різних рівнів ШКТ і можуть варіювати в інтенсивності, тривалості.

Такі прояви диспепсії як дисфагія, відчуття «кома» у горлі, гикавка, нудота та неприємний запах із рота є типовими проявами дисфункції на рівні верхніх відділів ШКТ, а запор, діарея, здуття живота і ректальний біль – її нижніх відділів. Відомо, що у період сучасної війни на тлі одночасного, негативного впливу на стан здоров'я військовослужбовців фізичних, психологічних, інформаційних та багатьох інших факторів, наведена вище характерна симптоматика зустрічається частіше.

Приймаючи до уваги, що більшість досліджень при вивченні багатосимптомного «синдрому війни у Перській затоці» було присвячено здебільшого аспектам психічного та неврологічного здоров'я, актуальним і своєчасним на наш погляд є аналіз наукових даних щодо етіологічних аспектів виникнення дисфункції шлунково-кишкового тракту.

Мета роботи. Метою даного дослідження є аналіз та систематизація наявних наукових даних та з'ясування провідних факторів впливу на функціональний стан шлунково-кишкового тракту військовослужбовців під час

війни за допомогою соціопитування.

Матеріал і методи дослідження. Для досягнення поставленої мети був проведений аналіз наукової літератури, що стосуються впливу стресу та фізичних травм на функціональний стан шлунково-кишкового тракту. Крім того, було здійснено соціальне опитування 43 військовослужбовців, серед яких 6 жінок та 37 чоловіків віком від 29 до 46 років та 100 студентів вищих навчальних закладів, з яких 57 жінок та 43 чоловіків віком від 18 до 24. Опитування включало 11 запитань про наявність та характер гастроінтестинальних симптомів, їх частоту та інтенсивність. Анкети були створені на базі сервісу Google Forms. Результати анкетування проаналізовано з використанням пакету завдань у комп'ютерній програмі Microsoft Excel.

Результати та їх обговорення. Аналіз літератури та соціального опитування вказує на значний вплив воєнних дій на функціональний стан шлунково-кишкового тракту військовослужбовців. За результатами опитування встановлено, що 75% військовослужбовців, які брали участь у військових діях, зазнали появу різноманітних гастроінтестинальних симптомів. Зокрема, значна частина з них (30%) відчували зниження апетиту, що може бути пов'язано зі значним рівнем стресу та іншими психологічними факторами (напруження), характерними для зони бойових дій.

Близько 45% відзначили наявність відчуття болю в різних ділянках живота, що може бути спричинене дією низки чинників таких як неправильне харчування, фізичні травми або хронічний стрес. У 20% опитаних були зафіксовані проблеми зі шлунком та кишківником, що відображає значне розповсюдження захворювань шлунково-кишкового тракту серед військовослужбовців, що брали участь у воєнних діях.

У додаток до фізичних симптомів, як показало опитування, 60% військовослужбовців відчувають стрес асоційовані прояви: втому, скелетно-м'язовий біль, порушення сну, мінливість настрою що може погіршити клінічні прояви дисфункції шлунково-кишкового тракту. Стрес є ключовим фактором впливу під час воєнних дій на функціонування

шлунково-кишкового тракту, який призводить до порушення різних функцій шлунка: бар'єрної (внаслідок зниження синтезу простагландинів у його стінці знижується секреція слизу і бікарбонатів, що підтримують градієнт рН між порожниною шлунка та його слизовою оболонкою), секреторної (гіперхлоргідрія та гіперсекреція), моторної (гіпертонія, спазм сфінктерів) і пов'язаної з ними погіршенням перистальтики та збільшення чутливості до дії багатьох речовин.

Отримані дані підтверджують той факт, що участь у військових діях має серйозний багатофакторний вплив практично на всі системи організму військовослужбовців, особливо на функціональний стан центральної нервової системи та шлунково-кишкового тракту.

Ключову роль у розвитку дисфункцій шлунково-кишкового тракту у військовослужбовців на наш погляд відіграють непостійна доступність до здорового харчування (сухий пайок, нерегулярне та незбалансоване харчування (наприклад, зменшення в раціоні вмісту вітамінів, білків), постійне перебування в стані стресу і напруги, важкі фізичні травми,

Висновки. Під час війни в Україні у великої кількості військовослужбовців на тлі одночасного, негативного впливу низки факторів різної природи розвивається комплекс характерних психосоматичних змін, що маніфестують проявами порушення функціонального стану шлунково-кишкового тракту.

Для профілактики розвитку диспепсичного синдрому у військовослужбовців існує необхідність розробки та впровадження програм з медичної, психологічної допомоги та окремих програм з правильного, збалансованого харчування та стрес-менеджменту. Такий підхід допоможе зберегти стан здоров'я військових та підвищити їхню бойову ефективність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Gastrointestinal problems in modern wars: clinical features and possible mechanisms - PubMed. *PubMed*. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26301101/>

(date of access: 06.04.2024).

2. Incidence, etiology, and impact of diarrhea among deployed US military personnel in support of Operation Iraqi Freedom and Operation Enduring Freedom - PubMed. *PubMed*. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17038708/> (date of access: 06.04.2024).

3. The Prevalence of Functional Gastrointestinal Disorders in the Chinese Air Force Population. *PubMed Central (PMC)*. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3638675/> (date of access: 06.04.2024).